

**BINNENGEKOMEN
TEAM DOCUMENTSERVICES
D.D. 19-06-2020
No. 2020-16918 (RAAD)
No. 2020-16919 (BCC)**

Onderwerp: Aandacht voor Natuurtuinen Jekerdal

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij onze bijdrage aan de stadsrondes van de gemeente Maastricht.

Wij zijn de vrijwilligers vereniging "Vrienden Natuurtuinen Jekerdal" en wij maken bezwaar tegen eventuele bezuinigingen op de Natuurtuinen Jekerdal. Met ongeveer 40 leden onderhouden we deze inspirerende plek, waar vergroening, duurzaamheid en bijbehorende educatie samenkomen. Wij werken in nauwe samenspraak met het CNME dat zorg draagt voor materiaal, aansturing en facilitering van de vrijwilligers in de Natuurtuinen.

In ons jaarverslag 2019 wordt helder beschreven (in tekst en beeld) wat wij doen in de Natuurtuinen en hoe speciaal deze plek, de voormalige kwekerij van de gemeente Maastricht, is.

Graag sturen wij u dit hierbij toe.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de VNJ,
voorzitter

www.vriendennatuurtuinenjekerdal.nl

Vrienden Natuurtuinen Jekerdal

Jaarverslag 2019

Inhoud

Inleiding	3
1 Werkgroepen	4
1.1 Werkgroep Moestuin	4
1.2 Werkgroep Wilde Plantentuin	6
1.2.1 Kruidentuin	8
1.3 Wijngroep	9
1.4 Werkgroep Permatuin	11
1.5 Werkgroep Educatie/ontvangst	13
1.5.1 Kindernatuurclub	13
1.5.2 Zelf-doe-activiteiten	14
1.5.3 Activiteiten voor ouderen met dementie	15
1.5.4 Gastvrouwen/-heren	16
1.5.5 Klusteam	16
1.5.6 Rondleiders	17
1.5.7 Kabouterpad	17
1.5.8 Aankleding gebouw	17
1.6 Werkgroep Imkerij	18
2 Activiteiten waar de vereniging aan heeft deelgenomen	19
2.1 Actie schone Maas	19
2.2 Plantenmarkt en Open Dag	19
3 Verenigingsactiviteiten	20
4 Bestuur en communicatie	21
5 Werving van vrijwilligers	23
6 Financiën	24
7 Aandachtspunten van het bestuursbeleid 2020	24

Inleiding

Vrienden Natuurtuinen Jekerdal: wie zijn wij?

De Natuurtuinen Jekerdal vallen onder het beheer van CNME (Centrum voor Natuur- en Milieu Educatie Maastricht e.o.). De vereniging Vrienden Natuurtuinen Jekerdal bestaat uit CNME-vrijwilligers die in of ten behoeve van de Natuurtuinen Jekerdal werken en zich bij de vereniging als lid hebben aangemeld.

Doelstelling

De vereniging is in november 2014 opgericht. Haar doelstelling is:

- CNME te ondersteunen bij de inrichting en het beheer van de Natuurtuinen;
- de betrokkenheid van haar leden bij de Natuurtuinen te bevorderen.

Om deze doelen te bereiken zijn er werkgroepen opgericht van vrijwilligers die in een bepaald deel of op een bepaald vlak werkzaam zijn. Er zijn zes werkgroepen: Moestuin, Wilde Plantentuin, Wijngroep, Permatuin, Educatie en Imkerij. Per werkgroep zijn er coördinatoren benoemd die de werkgroep aansturen. Door werkgroepen te creëren wordt er een beroep gedaan op samenwerking en op betrokkenheid en zelfstandigheid van de leden bij de Natuurtuinen.

1. Werkgroepen

De werkgroepen werken zelfstandig en worden aangestuurd door de coördinatoren van de werkgroep en niet door het bestuur. Vrijwel alle leden zijn lid van een of meerdere werkgroepen. Het klusteam en de gastvrouwen/heren worden aangestuurd door CNME. Verschillende coördinatoren en leden hebben in beeld en tekst bijgedragen aan dit jaarverslag.

1.1 Werkgroep Moestuin

De klimaatverandering dringt langzaam ook door in het Jekerdal. Voor het tweede jaar op rij was de zomer erg droog. Tot nu toe waren we altijd heel zuinig met water geven in de moestuin maar dit jaar hebben we toch af en toe water gegeven. In de ochtend is het gelukkig meestal wel vochtig.

We zullen dus steeds de grond moeten blijven bedekken zodat deze goed van structuur blijft en zijn capillaire werking behoudt. Dit jaar was er minder grasmaaisel van de paden beschikbaar dat we normaal gebruiken om de grond te bedekken. We moesten jammer genoeg Michael missen die de laatste jaren twee wekelijks onze paden maaide. Hopelijk is er binnenkort een oplossing voor dit probleem. Ondanks de droogte hebben we toch een vruchtbaar jaar gehad.

De samenstelling van de moestuingroep wil nog wel eens wisselen maar schommelt rond de tien leden. Er is meestal een harde kern van zes personen aanwezig.

De absolute moestuintopper was dit jaar de Nieuw-Zeelandse spinazie. Zeer bestendig tegen de droogte, hij bleef maar doorgroeien. Na de eerste nachtvorst heeft deze plant het pas opgegeven. De Rabarber heeft nog nooit zoveel opgebracht. Bij het verplaatsen van de planten zijn de wortels voorzien van gaas. Dit heeft supergoed gewerkt. De Yacon die we voor het eerst geplant hebben had heel wat knollen geproduceerd. Volgend jaar misschien ook deze knollen beschermen door ze te planten in een pot zonder bodem. Bij de Aardperen heeft dit uitstekend

gewerkt. De pot knalde bijna uit elkaar door de druk van de aardperen. Ze waren wel wat misvormd.

Verder waren er prima resultaten voor Tomaten, Aardappelen, Kapucijners, Tuinbonen, diverse Koolsoorten, Spinazie, Rucola, Meiraapjes, Pompoenen, Courgettes, Wortels, Oerprei, Olijfkomkommers en Augurken.

De Druivenstokken in de moestuin hebben goed gedragen. De druiven bij de bankjes zijn zelfs bijna bezweken aan de hoeveelheid vruchten. De meeste bessenstruiken hebben ook veel opgebracht.

Langs de takkenril bij de composthoek is verleden jaar een Brave hendrik geplant. Deze heeft het heel goed gedaan. We gaan hem wat meer ruimte geven zodat hij verder kan uitbreiden.

Hij behoort tot de familie van de Amaranten en is zeer zeldzaam in Nederland. Het is een overblijvende plant die als spinazie gegeten kan worden. Tussen alle werkzaamheden door is er daslookpesto, druivensap, appelsap, groene tomatenchutney en zuurkool gemaakt. Volgend jaar wellicht ook nog rabarber sap.

Tegenvallers.

Nog steeds zijn er problemen met de wortelgewassen die van onderen opgegeten worden. Volgend jaar gaan we experimenteren met gaas en uienplanten. In alle percelen staan nu ook Kruisbladwolfsmelkplanten. De staakbonen (behalve de Turkse van Gulcan) wilden maar niet groeien dit jaar. We hebben wel drie keer gezaaid. Was het de regen in het begin of later de droogte, oude zaden, of de ligging van het perceel? Wie zal het zeggen.

Onze uitdaging voor komend seizoen.

Het ontginnen van het vierkante ruige wilde planten perceel achter de Guldenroede tussen P2 en P3. Hierop komen dan Grote zonnebloemen, Artisjokken en Aardperen (Jerusalem artisjok) en Kardoën (vanwege de bloemen).

Kardoën om te eten gaan we zaaien bij de bladgroentes.

Een punt van aandacht is de coloradokever. Er zijn twee exemplaren gesignaleerd dit jaar. Hopelijk zal het daarbij blijven.

1.2 Werkgroep Wilde Plantentuin

In de eerste helft van 2019 zagen de Natuurtuinen er mooi en goed onderhouden uit. Vooral rond de open dag (2 juni) en het afscheid van Lara, de directeur van het CNME (eind juni) waren de Natuurtuinen een plaatje.

In de periode daarna werd het onderhoud beperkt doordat het CNME geen mankracht meer kon leveren. De paden werden niet meer wekelijks gemaaid, er was geen tijd om de hagen te onderhouden en om de bestrating onkruidvrij te houden. Dit werk kon niet overgenomen worden door vrijwilligers van de wilde plantentuin omdat zij de handen vol hebben aan het selectief wieden van de stenige milieus, de dambordjes en de plantvakken. Het gevolg is dat de aanblik van de Natuurtuinen in de tweede helft van 2019

rommeliger was, op diverse plekken ontbrak een duidelijke structuur. Op het eerste gezicht was er veel gras en weinig diversiteit.

De werkgroep Wilde Plantentuin is in de loop van 2019 uitgebreid met drie vrijwilligers. We zijn nu met 10 actieve vrijwilligers, in 2018 waren dat er zeven. Dit jaar hebben we wekelijks (voorheen was dit maandelijks) met Jerome in de Natuurtuinen gekeken naar wat er groeit en bloeit, wat er leeft en wat onderhoud of zorg nodig heeft. Dat zijn leerzame momenten voor de vrijwilligers die met hem mee konden kijken.

In de stenige milieus en in de dambordjes lukt het redelijk om diversiteit te behouden. Dit komt ook omdat we in 2017 en 2018 nieuwe soorten op diverse plekken in de tuin hebben aangeplant. Sommige daarvan blijken goed te zijn aangeslagen, andere zijn (deels) verdwenen. Zo heeft dit jaar de Wilde weit weer

heel mooi gebloeid. Voorheen zagen we die vooral in het groot stenig milieu, nu bij de Wilde marjolein die in de sedumstroken groeit. De Kranssalie en de Ossentong deden het goed, evenals de Wilde reseda. Nu maar hopen dat ze zich ook uitzaaien. In het groot stenig milieu bloeide veel Salie en Wondklaver.

Het stinzenbosje heeft ook dit jaar extra zorg gekregen. In het voorjaar bloeiden de Bostulpen en later werd ook een orchidee gesignaleerd. De zogenoemde kweekveldjes waarin 2017

diverse soorten waren gezaaid en die in 2018 goed werden onderhouden, hebben dit jaar weinig aandacht gehad. Hierdoor krijgen sterke soorten als Luzerne, Rode klaver, Madelief fijnstraal en Wilde peen de overhand. We hebben daar nog wel Kaasjeskruid gezien. Wellicht moeten we in 2020 ook hier van tijd tot tijd selectief wieden.

Op de stenige spiraal groeiden veel gras, vooral in het bovenste deel. Bij het verwijderen daarvan verdween er ook grond. Die is opgevuld met een mengsel van mergel en zand. We zijn benieuwd welke planten hier komend jaar hun plekje vinden.

Op de graanakkertjes hebben we net als voorgaande jaren Winterrogge en vier oude

zomergranen gezaaid. We hebben enkele graanonkruiden gezien, zoals het Spiegelklokje, Koekruid, Ganzenbloem, enkele Korenbloemen en wat Klaprozen.

De graanoogst is voor de vogels. In het najaar van 2020 kunnen we nog eens overwegen of we de graanveldjes willen houden.

In het bosmilieu groeide en bloeide dit jaar de Daslook weelderig en de Lelietjes van dalen wat minder. Van de in 2017 geplante Eenbes hebben we nog maar een enkele. De Blauwzwarte rapunzel heeft mooi gebloeid.

In de geveltuin hebben twee klimmers het niet overleefd, de Winterjasmijn groeit wel goed. De Stokroos bloeit prachtig, maar wordt erg hoog. Hierdoor dreigen andere planten in de verdrukking te komen.

De drie boomspiegels zijn dit jaar goed bijgehouden. De begroeiing is per boomspiegel: een met Wilde marjolein, een met Honingklaver en een met Hokjespeul en Smeerwortel.

In 2020 wordt hopelijk duidelijk of en hoe de verbouwplannen worden uitgevoerd. Ook kan dan gaan blijken of vernieuwing van de gebouwen tot vernieuwing/verandering van de Wilde Plantentuin zal leiden. We zullen de ontwikkelingen nauwgezet volgen.

1.2.1 Kruidentuin

Afgelopen winter is een nieuw begin gemaakt met de kruidentuin. Plantvakken die waren overgroeid met onkruid, zijn schoon gemaakt. We moesten afwachten wat er verder na de winter op zou komen in de andere vakken. Het Lievevrouwebedstro en Sint Janskruid zijn door de droogte van 2018 nagenoeg geheel afgestorven. De kruiden in de overige begroeide vakken hebben het goed gedaan: Rozemarijn, Lavendel, Agrimonie,

Sleutelbloem, Scharlei, Wilde marjolein, Wijnruit, Hartgespan, Tijm, Kattenkruid, Pimpernel, Wollige munt, Mierikswortel, Slangenkruid, Vrouwenmantel, Salie, Zeepkruid, Bonenkruid, Citroenmelisse, Munt, Bosaardbei.

In de lege vakken zijn nieuwe kruiden ingezaaid. Echter enkele daarvan zijn niet of slecht opgekomen: Bieslook, Vlas, Dille, Dropplant, Lavas,

Hysop. Wel goed opgekomen zijn de Bolderik, eenjarig bloemenmengsel, Komkommerkruid, Echinacea.

De Alsem is opgegeten door de luizen maar heeft zich wel spontaan uitgezaaid, vanuit het zaad van vorig jaar. Zodoende zijn er nog een aantal vakken leeg gebleven waarvoor opnieuw een plan gemaakt zal worden.

Verder dient er ook een nieuwe rand te worden aangeplant. Ook hiervoor komen verschillende planten in aanmerking.

Het is verder goed gelukt om de tuin vrij van onkruid te houden. Kwestie van prioriteiten stellen.

1.3 Wijngroep

Het jaar 2019 zal wellicht de geschiedenis ingaan als een bijzonder uitzonderlijk jaar. Voor het 2de jaar op rij is er sprake geweest van een lange, zonnige en warme zomer. Dat zijn omstandigheden die opnieuw een belofte van een grote en goede druivenoogst inhielden.

Met temperaturen om en nabij de 40 graden op drie achtereenvolgende dagen eind juli is het vooruitzicht op een goede oogst volledig tenietgedaan. De volle, mooie trossen bleken niet bestand tegen de grote hitte. Veel van het vocht is letterlijk verdampt en dit heeft zich niet kunnen herstellen. Gedurende de koelere maanden na deze

hittegolf zijn de druiven klein gebleven en het suikergehalte heeft nooit het gewenste niveau gehaald. Uiteindelijk is eind oktober besloten niet te oogsten. Vogels, bijen, wespen en andere insecten hebben zich ontfermd over deze opbrengst van moeder natuur. Het is hen gegund!

Wat hebben wij hiervan opgestoken? Onze indruk is dat de druiven onvoldoende door blad tegen de hitte beschermd zijn geweest. Dat is een direct gevolg van de wijze waarop de zomersnoei is uitgevoerd. Daar zullen we vanaf volgend jaar anders mee omgaan. We zullen dan voldoende blad ter bescherming van de vruchten laten staan, ongeacht of er een Hollandse dan wel tropische zomer in 2020 onze kant opkomt. Dat kunnen we immers niet voorspellen.

Tot ons verdriet hebben we in oktober het bericht ontvangen dat onze mentor Jules Castermans ernstig ziek is en nog slechts enkele maanden te gaan heeft. We zullen hem missen.

De vaste kern van de wijngroep bestaat uit drie mensen en met de enthousiaste hulp van andere vrijwilligers hebben we in 2019 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- de wintersnoei gedaan
- de zomersnoei gedaan
- de 2018 wijn voor de 2de keer overgeheveld

In december is de 2018 wijn gebotteld. Er zijn maar liefst 138 flessen. Op 14 januari zullen we in samenspraak met de beheerploeg de wintersnoei uitvoeren. Hierbij zullen we met oog op de onduidelijke en onzekere toekomst voor de pergola druiven, pogen enkele goede stekken te maken. Als deze aanslaan zullen we deze in de loop van 2020 op een andere plek in de Natuurtuinen kunnen uitzetten. De in 2019 gemaakte stekken zijn helaas niet aangeslagen.

De plannen voor 2020 zijn op hoofdlijnen gelijk aan hetgeen voor 2019 gold. Veel betreft een doorlopend proces.

- Wijngroep uitbreiden
- Activiteitenplanning opstellen
- Adequate opslag van materialen en wijn (zowel in dame Jeanne als in flessen)
- Levensvatbare stekken maken
- Snoeiactiviteiten samen met de beheerploeg inplannen en uitvoeren
- Alle gemaakte aantekeningen, foto's, filmpjes in de basiscursus verwerken en ordenen
- Van enkele activiteiten een publieksactiviteit maken.

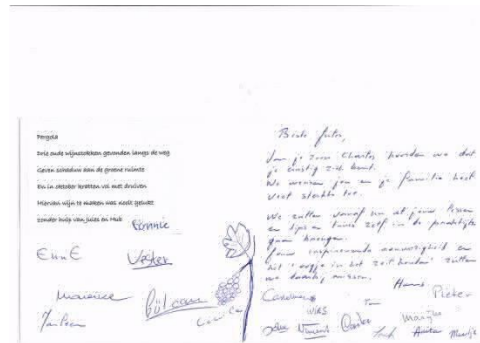
Ook voor 2020 vraagt de wijngroep aandacht van het Bestuur van de vereniging en het CNME voor twee zaken.

Dit betreft de opslag van de materialen en benodigdheden die door wijngroep gebruikt worden. Deze opslag is onder de maat. Alles staat verspreid op verschillende plekken, spullen worden her en der gestapeld en/of gepropt in enkele kasten. De wijngroep wenst de betreffende materialen en benodigdheden in goed afsluitbare kasten te doen. De al dan niet gebottelde wijn dient bewaard te worden in een ruimte waar de temperatuur niet te laag of te hoog en betrekkelijk stabiel is.

Tweede punt betreft de druivenstokken. In de bouw- en verbouwplannen zijn activiteiten opgenomen die een aanzienlijke impact op de wijze waarop de groei van de stokken plaatsvindt (pergola bedekking) en de plek waarop de stokken staan, kunnen hebben.

Dit jaar geen uitbundige foto's die blijk geven van de vreugde, het plezier dat we met elkaar hebben wanneer we bezig zijn.

In de plaatst daarvan een afbeelding, ter herinnering aan hem, van het kaartje dat we bij Jules hebben bezorgd. De aquarel is door onze Marijke gemaakt.

1.4 Werkgroep Permatuin

In 2019 zijn de werkzaamheden in de permatuin beperkt geweest.

In de winterperiode zijn de houtsnipperpaden aangevuld en in het groeiseizoen zijn met enige regelmaat deze paden begaanbaar gehouden door de zijanten te snoeien of maaien. Genoemde werkzaamheden zijn minimaal nodig om de permatuin toegankelijk te houden en uitnodigend voor bezoekers.

Verder is er aandacht geweest voor de grote groep Bosaardbeitjes. Hier is in het voorjaar eenmalig gewied, zodat ze zich goed hebben kunnen ontwikkelen. In het najaar zijn een aantal jonge aardbeiplantjes geplant bij de Moerbei, nadat de brandnetels daar deels verwijderd zijn. De Frambozen en Thayberries zijn wat opgebonden zodat ze niet over het pad hangen en zich verder kunnen ontwikkelen. Ook is er een extra Perenboompje geplant dat achtergebleven was na een activiteit.

Wat steeds weer opvalt is de enorm weelderige groei. De boompjes en bessenstruiken zijn ondertussen goed ontwikkeld waardoor de meeste hiervan geen hinder ondervinden. In tegenstelling tot een groot deel van de natuurtuinen, is en wordt hier de bodem verrijkt en samen met de van nature rijke samenstelling van de grond zorgt dit elk voorjaar voor een explosieve groei. Het blijft boeiend om, net op de plekken waar we niets doen, te volgen hoe de begroeiing zich ontwikkelt en verandert.

In het vroege voorjaar bleek de Oogstappelboom (Weisse Klarapfel) aangevreten te zijn door woelmuizen. Door drastisch te snoeien hebben we hem proberen te redden maar dat is niet gelukt. Dit werkte wel voor de Olijfwilg, die ook aangetast bleek. Ook in het vogelbosje ging een appelboompje verloren door knagers.

De oogst van de fruitbomen was minder dan vorig jaar. Waarschijnlijk is vorst op het verkeerde moment hiervan de oorzaak. Toch was er wel wat te plukken. Enkele abrikozen, flink veel perziken, behoorlijk wat appels aan de Ecolette. En enkele weken achter elkaar een portie heerlijke frambozen. De Jostabessen en de Zwarte bessen hadden ook een overvloed aan heerlijk fruit, de rode bes iets minder. De vrouwelijke duindoorn hing werkelijk vol. Jammer dat we nog niet goed weten wat we hiermee kunnen, een aandachtspuntje voor komend jaar.

De jonge Zwarte moerbeï had de eerste vruchtjes, het boompje heeft zich goed ontwikkeld, maar in de herfst is ook daar een knager aan het werk geweest. Met wat extra zorg hopen we hem te kunnen behouden.

De Blauwe bessen in het vogelbosje hebben het zwaar. Hier wreekt zich dat de bodem niet zo geschikt is voor deze soort. De begroeiing ertussen is dit jaar niet gemaaid. Dit zorgde er hartje zomer voor dat de struiken niet verbrand zijn en dat ze het overleefd hebben zonder extra watergift. In de herfst is grove compost rond de struiken aangebracht. Komend jaar gaan we hier enkele keren maaien om te kijken of ze dan beter groeien. De bodem is hier ondertussen voldoende verrijkt.

Al met al kunnen we constateren dat de permatuin redelijk gestabiliseerd is en weinig onderhoud nodig heeft om aantrekkelijk te blijven en oogsten te geven. Eventuele nieuwe vrijwilligers kunnen op kleine schaal experimenten doen, vooral gericht op het inbrengen van eetbare bodembedekkers en kruidachtigen.

Compost

In de winter en het vroege voorjaar zijn de wat oudere composthopen gezeefd en is er een voorraad van gezeefde compost aangelegd op de rand van de permatuin. Ondertussen is deze wal voor driekwart opgebruikt en is in de herfst al weer veel compost gezeefd en opgeslagen in het verlengde ervan.

Het lukt al enige jaren om al het plantenmateriaal uit de natuurtuinen te composteren. Geen afval maar grondstof. Met name de bodem van de moestuin en permatuin profiteert hiervan.

Cursus Permacultuur

In 2019 heeft een vrijwilliger deelgenomen aan de cursus. Hij is nu ook actief voor en in de permatuin.

1.5 Werkgroep Educatie/Ontvangst

Onder deze werkgroep vallen alle vrijwilligers die met kinderen werken, de vrijwilligers die zelf-doe-activiteiten ontwikkelden en zij die activiteiten voor ouderen met dementie bedachten en uitvoerden. De rondleiders en gastvrouwen/-heren worden ook tot deze werkgroep gerekend. Van de schoollessen werd in 2018 al weinig gebruik gemaakt en in 2019 zijn ze geheel stopgezet. Er is te weinig belangstelling van scholen om een les in de Natuurtuinen te volgen.

Berichtgeving aan de ouders van de kinderen van de kindernatuurclub en het aanvragen voor rondleidingen worden verzorgd door het CNME.

1.5.1 De kindernatuurclub

We kunnen en mogen weer terug kijken op een succesvol, leerzaam, gezellig en kleurrijk kindernatuurclub jaar. De kinderen en ook de ouders vinden het elke keer weer superleuk.

Ook dit jaar hebben we een keer in de twee weken op woensdagmiddag de kindernatuurclub georganiseerd. Wij zijn met vijf vrijwilligers en we hebben gemiddeld 10 tot 12 kinderen per keer. Het aantal kinderen is maximaal 15 en de leeftijd is tussen groep 2 en groep 6. De kosten zijn € 2,50 per keer. De kinderen kunnen zich ook opgeven voor ongeveer een half jaar.

We hebben weer vele verschillende

activiteiten gedaan naar gelang het seizoen en het weer; binnen en buiten activiteiten. We hebben in januari de vogels bijgevoerd en een sneeuwpop van een dennenappel gemaakt. In februari hebben we toneel gespeeld en carnaval gevierd. Maart stond in het teken van zelf muziek instrumentjes maken en we hebben een leerzame kikkermiddag gehad.

Met Pasen hebben we paaseieren gezocht en een leuk mandje gemaakt.

In het voorjaar hebben we in onze kindertuin gezaaid en een mooie wandeling gemaakt. We hebben een paar keer een vuurtje gemaakt en daar in brood gebakken, kastanjes gepoft en aardappels, pizza's, appels en marshmallows.

Verder hebben we met hout gewerkt en een prachtige herfstkijkdoos gemaakt. Dus al met al vele leuke leerzame natuur activiteiten. We willen volgend jaar op dezelfde manier door gaan.

1.5.2 Zelf-doe-activiteiten

Bezoekers van de Natuurtuinen kunnen zelf-doe-mandjes lenen. Zo kunnen volwassenen met een groepje kinderen, tegen een geringe vergoeding, een uitgewerkte activiteit uitvoeren.

De verschillenden mandjes bevatten materiaal voor : een frisse-neuzen-wandeling (op de St. Pietersberg), het zoeken van waterbeestjes, het zoeken naar kleine bodemdiertjes en een zintuiglijk belevingsspel (korte herfstactiviteiten).

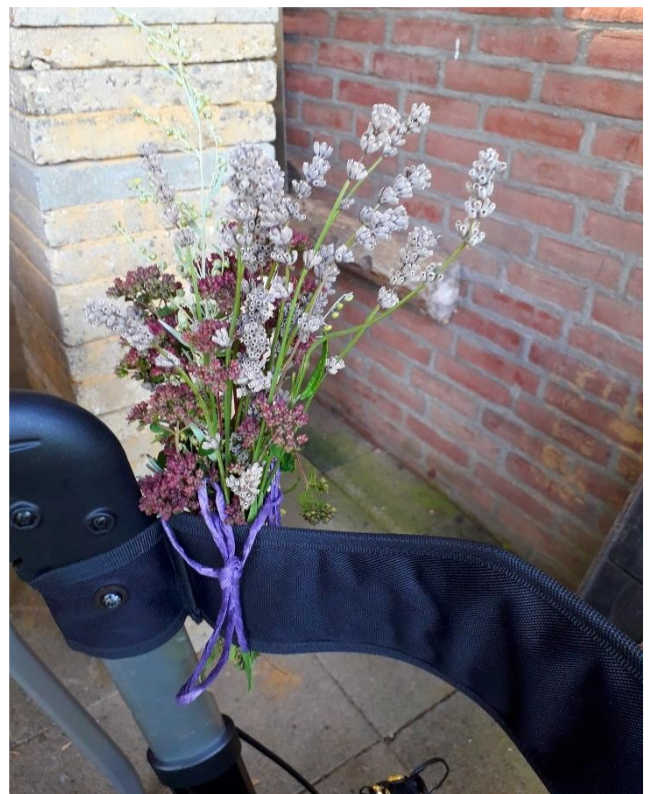
De mandjes zijn steeds door de educatiemedewerkers van het CNME bekeken en goedgekeurd. De controle wordt door vrijwilligers gedaan; zo nodig wordt materiaal aangevuld. De mandjes worden nog weinig uitgeleend. Het affiche (A4 formaat) waarop de activiteiten benoemd worden bij de ingang heeft nog niet geleid tot een stijging van de uitleen.

Naast de zelf-doe mandjes gericht op het werken met groepen hebben twee vrijwilligers samen met de CNME coördinator Educatie een nieuw aanbod ontwikkeld gericht op 2-generatie bezoekers (volwassenen en kind(eren)) die de Natuurtuinen bezoeken. Doel hierbij is het stimuleren van de communicatie rondom de natuur tussen volwassene en (klein)kind(eren) in de Natuurtuinen. Het aanbod 'Kikkers en padden' was in 2019 beschikbaar en is door de educatiemedewerker van het CNME als try-out in juli 2019 aangeboden bij de kindernatuurclub. Deze activiteit werd heel enthousiast door de kinderen ontvangen. De voortgang in het ontwikkelen van meer materiaal (over o.a. de paardenbloem en de klapproos) stagneerde door het gebrek aan begeleidingsuren vanuit het CNME.

1.5.3 Activiteiten voor ouderen met dementie

De activiteiten die eind 2018 werden opgestart voor mensen uit het verzorgingstehuis van Mosae Zorggroep in Campagne, Maastricht zijn in 2019 voortgezet. Begeleidsters van de Mosae zorggroep waren erg enthousiast. Samen met een medewerker van het CNME hebben twee vrijwilligers deze mensen ontvangen en de activiteiten begeleid. Vanuit de Mosae zorggroep was er steeds een begeleidster aanwezig.

Vanwege de problematiek van de doelgroep(dementerende ouderen) is het niet mogelijk om educatie aan deze mensen te bieden. Het aanbod kan dan ook beter worden geduid als een vorm van dagbesteding. Het bezoek aan de natuurtuinen duurt echter maar anderhalf uur omdat er sprake is van een korte spanningsboog bij deze mensen. De tuin is moeilijk toegankelijk omdat zij vaak minder goed ter been zijn en zich moeilijk kunnen oriënteren. Toch is geprobeerd hen zo veel mogelijk van de tuin te laten genieten door bij mooi weer buiten te zitten en door het maken van korte wandelingen. Tijdens het drinken van koffie werden groepsgesprekjes gevoerd over een onderwerp uit de natuur. Hierbij werden zij gestimuleerd herkenningmomenten uit het verleden op te halen. Door het gevarieerde aanbod aan activiteiten werd zowel de grove- als de fijne motoriek gestimuleerd. Ook zijn er zintuigelijke activiteiten geboden. Er is samen Lavendel geplukt en verwerkt (geur) en geschilderd met walnotenverf op (met Boerenwormkruid geverfde) zakdoeken (kleur).

De seizoenen kregen aandacht door bij aankomst even rustig langs de tuin te lopen. Het hoofdpad is hierbij het gemakkelijkst voor mensen met een rollator.

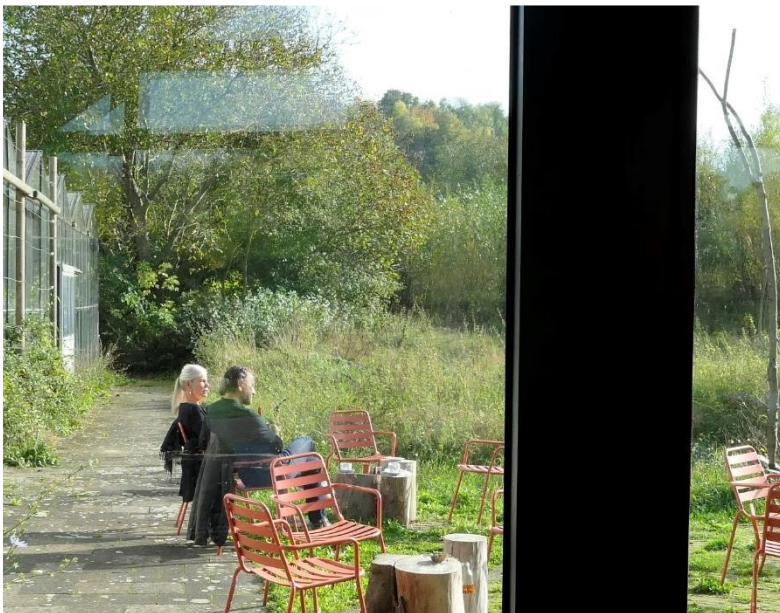
De voorbereiding en het zoeken naar geschikte activiteiten waarbij met zoveel mogelijk natuurlijke materialen gewerkt kan worden, nam heel wat tijd in beslag.

Andere voorbeelden van activiteiten waren o.a. het maken van bosjes

inheemse bloemen en bosjes kruiden uit de tuin; het maken van een herfststuk met pompoen en het vervaardigen van een kerstmobiel m.b.v. larixappeltjes, dennentakjes, appels, conifeer en de bloei van de klimop. Niet al het materiaal was in de natuurtuin aanwezig. Sommige niet- inheemse takken/bloemen namen de vrijwilligers uit eigen tuin of van elders mee.

1.5.4 Gastvrouwen/gastheren

Deze vrijwilligers staan gasten te woord, zetten koffie en zorgen dat de ruimten in het gebouw er verzorgd uitzien. Zij worden door CNME krachten aangestuurd.

Momenteel is er nog slechts één gastvrouw werkzaam op de natuurtuinen. De twee gastvrouwen die gestart zijn in het najaar van 2018 (op dinsdag- en donderdagochtend), zijn in de eerste helft van 2019 weer gestopt vanwege het krijgen van een betaalde baan. Er zijn tot nu toe geen nieuwe gastvrouwen/heren gevonden. Op woensdag is er altijd een gastvrouw aanwezig.

De koffie zetten en ontvangen van bezoekers op dinsdag en donderdag wordt zoveel mogelijk door een van de aanwezige vrijwilligers gedaan.

1.5.5 Klusteam

In 2019 was er één vrijwilliger werkzaam als klusjesman op de woensdag. De andere klusjesman heeft zijn werkzaamheden wegens ziekte moeten beëindigen.

Er zijn momenteel twee vrijwilligers die in de tuin werken, maar ook nu en dan kluswerkzaamheden willen uitvoeren.

De klusjesman heeft zich vooral beziggehouden met logistieke klussen in het gebouw vanwege de verhuizing van de werkplaats naar de containers en de verbouwing van diezelfde werkplaats tot uitgifte ruimte voor scholen. Verder is vooral klein onderhoud verricht aan het toch wel erg verouderde gebouw.

1.5.6 Rondleiders

Een uitgebreide en kortere rondleiding is op schrift voorradig.

Er zijn weinig aanvragen voor een rondleiding geweest. In 2019 hebben twee vrijwilligers mensen rondgeleid tijdens het Limburgse Ecofestival op 23 juni.

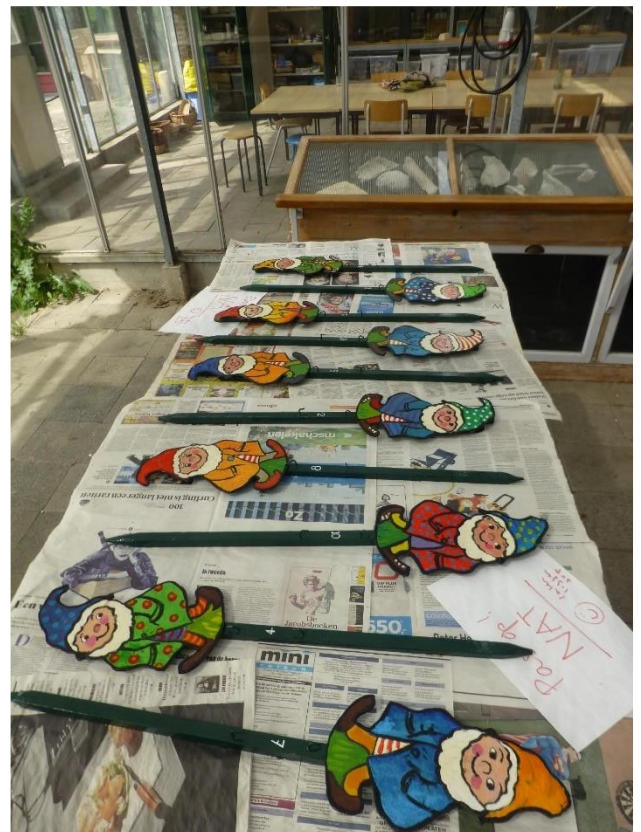
1.5.7 Kabouterpad

Het kabouterpad voor peuters/kleuters werd vanaf juni op dinsdag voor drie dagen uitgezet in de tuin. Op donderdag werden de kabouters weer binnengehaald.

Omdat de kabouters drie dagen buiten bleven staan zijn zij beschadigd geraakt. Een vrijwilliger heeft hen opnieuw beschilderd. Helaas zijn er onlangs twee kabouters verdwenen.

De controle van de begroeiing van het kabouterpad gebeurt door vrijwilligers; de kruidenbak wordt door de moestuingroep onderhouden en de bijenbak wordt door een vrijwilliger van de educatiegroep (in samenspraak met de ecoleer) verzorgd

Evenals in voorgaande jaren zijn er ook in 2019 minder bezoekers geweest dan in 2015/2016. Precieze aantallen zijn niet bekend. Eerder werd er meer reclame gemaakt in de krant of regionale bladen. Dat zou een mogelijke oorzaak kunnen zijn.

1.5.8 Aankleding gebouw

In 2019 heeft een vrijwilliger het initiatief genomen zich bezig te houden met de aankleding van het gebouw met natuurlijke materialen. Zij werd regelmatig geholpen door een andere vrijwilliger. Vanuit het CNME werd dit initiatief gewaardeerd en er werd regelmatig overlegd met CNME medewerkers. Er zijn flessentuintjes gemaakt. De toiletten bij de groene ruimte zijn gedecoreerd. Er

werd een takkenster (groene ruimte) en twee seizoenen-mobielen (kleine kas) vervaardigd.

Ook werden er regelmatig seizoenenvazen opgemaakt en onderhouden.

Nu de kleine kas is verhuurd aan naschoolse opvang MIK, is in overleg met het CNME in de voormalige educatiehoek ruimte gemaakt voor een werktafel en uitstalplek voor deze activiteit.

Plannen 2020 samengevat:

Werven van nieuwe vrijwilligers.

Samen met CNME bekijken hoe het kabouterpad meer onder de aandacht gebracht kan worden.

Samen met CNME bekijken of en hoe educatie binnen de natuurtuinen (weer) vorm gegeven kan worden.

Evaluatie en eventuele voortgang activiteiten met ouderen.

Rondleiding updaten.

1.6 Werkgroep imkerij

Het is altijd weer spannend als we rond de start van het voorjaar onze kasten gaan controleren. Hoe staat het met onze bijenvolken? Hebben ze voldoende voorraad. Zijn ze al goed ontwikkeld? Hebben ze de winter überhaupt overleefd? Voorgaande jaren hebben we nog wel eens pech gehad en zijn er volken verloren gegaan. Maar dit jaar hebben alle volken het overleefd. Dat geeft vertrouwen om enthousiast verder te imkeren. Zo hebben we als werkgroep meerder malen samen de volken geïnspecteerd. Dat is niet alleen gezellig, maar we leren ook van elkaar en kunnen ons samen steeds weer verwonderen en verbazen over de wonderlijke wereld van de bijen.

Al met al heeft dit geleid tot een mooie honingopbrengst, waarvan wij steeds teruggekoppeld krijgen dat de smaak echt heerlijk is. Met dank aan de vereniging heeft iedere vrijwilliger een potje honing voor eigen gebruik mogen ontvangen.

Ook hebben in de winter vrijwilligers meegeholpen materialen schoon te maken en te herstellen voor gebruik in het nieuwe jaar, waarvoor een bedankje op zijn plaats is!

Vanaf begin mei is de observatiekast weer in gebruik genomen. Deze kast is een prachtige manier om vrijwilligers en bezoekers te laten zien hoe een bijenvolk functioneert en hen iets bij te brengen over honingbijen. Leuk om te merken dat iedereen er altijd enthousiast van wordt om eens op een bijenraat te spieken!

2. Activiteiten waar de vereniging aan heeft deelgenomen

2.1 Actie schone Maas

Ook in 2019 hebben we weer meegedaan met deze actie. Het is een landelijke actie die loopt van Eijsden tot Rotterdam. Met circa acht vrijwilligers hebben we afval geraapt in Borgharen. Het CNME coördineert deze actie en zorgt dat het verzamelde afval wordt afgevoerd.

2.2 Plantenmarkt en Open Dag

Dit jaar hebben we bij wijze van experiment de Plantenmarkt en Open Dag gecombineerd en gehouden op zondag 2 juni. Voor het CNME betekende dit dat al hun inzet en uren geconcentreerd kan worden op die ene dag. Ook voor vrijwilligers heeft het minder druk op de beschikbare uren gegeven. Zowel in de voorbereiding als op de dag zelf verliep de samenwerking tussen CNME medewerkers en vrijwilligers goed.

Er werden verschillende themaroutes uitgezet in de Natuurtuinen. Zo was er een insecten/kleine beestjesroute, een ontdekkingsroute en een eetbare plantenroute. Op diverse plekken in de Natuurtuinen waren vrijwilligers en CNME medewerkers om bezoekers te laten zien waar kleine (water)beestjes zitten, hoe de bijen leven, om ze te

laten proeven van de wijn en van zelfgemaakt hapjes van producten uit de moestuin en de wilde plantentuin.

Ondanks de hoge temperatuur van die dag was er veel belangstelling (meer dan 200 bezoekers). De plantenverkoop viel wat tegen; wellicht is het toch te laat in

het seizoen om nog planten aan te schaffen. De hitte van die dag werkte ook niet mee.

Voor 2020 is besloten om op 3 mei de Open Dag en Plantenmarkt te houden; voor de verkoop van planten is deze tijd geschikter. Tijdens de open tuindagen van VELT zullen de Natuurtuinen dan op zondag 7 juni wel open zijn, maar er wordt geen programma geboden. Vrijwilligers kunnen op die dag in de tuin werken en bezoekers desgevraagd informatie geven.

3. Verenigingsactiviteiten voor leden

Om onderling meer verbinding te creëren en de betrokkenheid bij de Natuurtuinen te vergroten organiseert de vereniging gezelligheidsactiviteiten speciaal voor haar leden.

Ook dit jaar waren er weer twee gezellige lunches door de vrijwilligers bereid. Elk keer wordt er weer gesmuld van de heerlijke recepten! Op 13 juni vond de zomerlunch plaats in de zitkuil. Op 10 oktober werd er genoten van de herfstlunch (met pompoenloterij!) in de kleine kas. Op 30 juli bezochten we net als het afgelopen jaar de wilde plantenkwekerij van Yvonne Velthuis. Op 29 augustus werd er in de avond een kampvuur in de zitkuil gehouden.

We bereidden groentesoep uit eigen tuin en gaarden brood op een stok boven het vuur.

Op 19 december vond de eindejaarbijeenkomst plaats.

Omdat de vereniging op 24 november vijf jaar bestond zijn alle oud leden en donateurs ook uitgenodigd. In de groene ruimte draaiden we de documentaire "Dansen met gehoornde dames". Een documentaire over een Gelders boerengezin dat besluit te stoppen met het toedienen van antibiotica bij hun koeien en op zoek gaat naar het observeren en samen werken met de natuur. Natuurlijk genoten we ook nu weer van een hapje en een drankje; dit jaar schonken we onze eigen pergolawijn.

4. Bestuur en communicatie

Ledenvergadering

Op 24 januari 2019 vond de vijfde algemene ledenvergadering plaats. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goedgekeurd. Er is een nieuwe kascommissie ingesteld (Vester en Louis). De vacature van secretaris is in 2019 niet opgevuld. Wies heeft wel een aantal bestuursvergaderingen genotuleerd.

Organisatie binnen CNME Natuurtuinen

Ook in 2019 hadden wij als vrijwilligers te maken met meerder CNME-coördinatoren:

- Coördinator Beheer, Jerome Hendrickx, begeleidt de vrijwilligers bij het tuinwerk . Ook draagt hij zorg voor grote en wekelijkse klussen, zoals het maaien van de paden het snoeien van de heggen en het schoonhouden van de bestrating. Tot 1 juli van dit jaar werd hij daarbij ondersteund door een medewerker/vrijwilliger van het Team Ecologisch Beheer. In de tweede helft van 2019 is deze functie vacant gebleven, waardoor de Natuurtuinen een rommelige aanblik boden. De Coördinator Beheer heeft dit jaar vrijwel wekelijks een rondgang door de tuinen gemaakt met de aanwezige vrijwilligers. Dit zijn leerzame momenten.
- Coördinator Vrijwilligers, Maartje Meessen, is verantwoordelijk voor het vrijwilligersbeleid en voor werving en selectie. Zij is wekelijks in de Natuurtuinen en onderhoudt het contact met de vrijwilligers over hun wel en wee. Ze verzorgt de communicatie tussen de vrijwilligers en het CNME. Hiervoor wordt circa eenmaal per maand/kwartaal een Nieuwsbrief verstuurd naar alle vrijwilligers. Ook regelt zij het jaarlijkse uitstapje voor de vrijwilligers. Dit jaar was er ook een informatieve bijeenkomst (Salutogenese) voor vrijwilligers en medewerkers van het CNME.
- Coördinator Activiteiten en communicatie, Nika Dings, organiseert onder meer samen met vrijwilligers de Open Dag en Plantenmarkt. In de tweede helft van 2019 was zij wegens ziekte afwezig en haar taken werden niet of in zeer beperkte mate vervangen.
- Coördinator Educatie, Peter Alblas, is aanspreekpunt voor de werkgroep educatie. In de tweede helft van 2019 stagneerde de ontwikkeling van zelf-doe-activiteiten omdat de Coördinator Educatie onvoldoende uren had.
- Projectleider Transitie Natuurtuinen, Doenja Urlings; deze functie is in de loop van 2019 beperkt omdat het bestuur van het CNME zich beraadt over hoe de transitie bekostigd kan worden.

Eind juni 2019 heeft directeur Lara Klaassen afscheid genomen. De nieuwe directeur, Anouk Viegen is 15 september gestart. Hoe en of er voortgang zal zijn van de verbouwplannen in de Natuurtuinen is nog niet duidelijk.

Vergaderingen met het CNME

In 2019 is er op verzoek van de VNJ een overleg geweest met Lara over de 'Notitie over opbrengst en kosten van activiteiten in de Natuurtuinen'. Deze notitie was al in mei 2018 met instemming van de leden gemaakt en verstuurd. Voor een uitgebreider overleg in mei 2019 met Lara, Maartje (coördinator vrijwilligers, Nika (coördinator Activiteiten) en Doenja (projectleider transitie Natuurtuinen heeft Lara een Addendum (= aanhangsel) opgesteld waarin deze financiële kwestie is geregeld. Het is door Lara (directeur CNME) en Joke (voorzitter VNJ) op 17 mei getekend. De vergadering in november stond in het teken van kennismaken met nieuwe directeur Anouk.

Ander zaken die in 2019 aan de orde kwamen:

- Transitie Natuurtuinen. Dit was een terugkerend onderwerp. De VNJ heeft steeds benadrukt dat het belangrijk is dat alle vrijwilligers in dit proces worden meegenomen. Dit gebeurt middels de Nieuwsbrief van Maartje en door uitleg en beantwoording van vragen door Doenja, tijdens koffie- of lunchpauze. Er waren in dit kader diverse opruimacties in de kas, die soms wel en soms niet goed waren gecommuniceerd. De opruimacties hielden ook verband met de komst van de onderwijswerkplaats naar de Natuurtuinen en die van MIK BSO. Verder is gesproken over hoe de wijndruiven te beschermen bij een verbouwing en over de vraag of de bijen zo nodig verplaatst zouden kunnen worden.
- Deskundigheidsbevordering vrijwilligers. Op initiatief van Maartje was er een workshop salutogenese. Vrijwilligers konden soms ook deelnemen aan cursussen die georganiseerd werden voor mensen van buiten het CNME, zoals de cursus permatuin.
- Budgettering van gebruiksmateriaal voor de Natuurtuinen. In december van dit jaar is een budget voor 2020 toegezegd. Verder is gevraagd een oplossing te zoeken voor het tekort aan mankracht bij het wekelijks terugkerende onderhoud van paden, bestrating en hagen.

Berichten

Er zijn door het bestuur enkele seizoenberichten over de Natuurtuinen gezonden naar leden en donateurs. Ook de speech bij het afscheid van Lara eind juni is verspreid onder leden en donateurs.

Communicatie tussen werkgroepen en bestuur en tussen werkgroepen onderling.

De communicatie verloopt ook dit jaar veelal informeel.

Website

De website werd van nieuws voorzien door leden van de vereniging en door het bestuur. Na bijna elk evenement verscheen er een verslag met foto. Aansturing van de website ligt bij het bestuur.

5. Werving van vrijwilligers, werving van leden

De vereniging heeft 39 leden op 31-12-2018. Er zijn acht nieuwe leden bijgekomen, en er zijn 10 leden vertrokken of hebben hun lidmaatschap omgezet in donateurschap. De vereniging heeft vier donateurs, vorig jaar waren het er nog zeven.

Werving ging dit jaar vooral via de CNME-coördinator vrijwilligers.

De werving van nieuwe leden verloopt als volgt: wanneer een nieuwe vrijwilliger een aantal keren heeft meegewerkt, wordt nog eens over de vereniging verteld en wordt hij/zij gevraagd om lid te worden. Ook worden nieuwe vrijwilligers uitgenodigd om bij de eerst volgende Vriendenlunch mee te eten. Momenteel zijn vrijwel alle vrijwilligers in de Natuurtuinen lid van de VNJ.

6. Financiën

Financieel jaarverslag VNJ 2019

Inkomsten			Uitgaven	
VNJ Saldo per 01-01-2019	€ 1.954,46		Kosten Triodos bank	€ 113,40
Onderhanden gelden	€ 502,27		Kosten wijnmaterialen	€ 209,96
Inkomsten leden	€ 304,00		Kosten honing leden/website sponsor	€ 152,00
Inkomsten donaties	€ 100,00		Jaarlijkse kosten VNJ website	€ 16,98
Inkomsten opschonen Maas	€ 175,00		Kosten daslook wandeling	€ 37,45
Participatie donatie CNME 2018	€ 350,00		Cadeaus afscheid Helma, Geertje, Lara	€ 53,74
Participatie donatie CNME 2019	€ 350,00		Kosten lunches, ALV en jaareinde (2018)	€ 63,87
			Kosten jaareinde afsluiting 2019	€ 106,05
			Vooruitbetaalde kosten verrassing ALV	€ 225,00
Sub-totaal inkomsten	€ 1.279,00	<==>	sub-totaal kosten uitgaven	€ 978,45
			Vooruit ontvangen bedragen 2018	€ 37,00
Wijnverkoop ter dekking van wijnkosten	€ 336,00	==>	Onderhanden gelden	€ 838,27
Vooruitbetaalde donaties 2020	€ 50,80			
Vooruitbetaalde lidmaatschappen 2020	€ 16,00		VNJ Saldo per 31-12-2019	€ 2.284,81
	€ 4.138,53			€ 4.138,53

Onderhanden gelden betreffen:

Restant vrijwilligersprijs Tonnie

Verkoopopbrengsten wijn t.b.v. aanschaf noodzakelijke materialen

Sponsor restant bijdrage Permatuin

Vrijwilligersdonatie ontvangen vergoeding rondleiding voor besteding in Natuurtuinen

Inkomsten van donateurs lopen ieder jaar iets terug.

De lidmaatschap inkomsten nemen echter ieder jaar iets toe.

Het “vermogen” van onze vereniging is weer iets toegenomen.

We zijn dus financieel “gezond” te noemen.

7. Aandachtspunten van het bestuursbeleid voor 2020

In 2019 is het niet gelukt om een nieuwe secretaris voor het bestuur te vinden en een opvolger voor Karin. Wies heeft tijdelijk diverse keren onze bestuursvergadering genotuleerd. De secretaris functie is echter nog steeds vacant.

De penningmeester en de voorzitter zijn nu al vijf jaar in functie en dienen te worden herkozen dan wel vervangen. Beiden willen niet herkozen worden. Dat betekent dat ook voor deze functies vacatures zijn. Omdat niet (bijna) alle bestuursleden tegelijk kunnen opstappen, is de penningmeester bereid om zijn vertrek nog even uit te stellen.

Dus vacant: voorzitters functie, secretaris en een gewoon lid (in de plaats van Karin)

De hieronder genoemde punten blijven ook in 2020 van kracht.

- Het transitieproces van de Natuurtuinen kritisch blijven volgen.
- Voortzetting en verstevigen van zelfstandigheid van de werkgroepen.
- Aandacht voor samenwerking binnen en tussen werkgroepen.
- Aandacht voor de communicatie tussen de werkgroepen en het bestuur en tussen de werkgroepen onderling.
- Versteviging onderlinge betrokkenheid door activiteiten samen te organiseren.
- Bij iedere activiteit wordt een kort verslag (10-12 regels) voor de website gemaakt door een lid van de vereniging
- Substantiële bijdrage leveren aan de organisatie van Plantenmarkt en Open Dag
- Werving van vrijwilligers en leden

